

Using Obstructive Structured Clinical Examination for Evaluating Nursing Care Skills, Analytical Thinking and Decision Making of Nursing Student

Janjeera Yanachai*, Kannika Kongbunkird**, Pannee Paisantuksin*

(Received: April 8, 2020, Revised: May 15, 2020, Accepted: May 29, 2020)

Abstract

The purpose of this research is to study the result of using OSCE for evaluating nursing student competencies such as clinical, analytical thinking, and decision making skills in various clinical tasks. There were 165 second year nursing students who participated in this study. The tools used to collect the data were: 1) Four Clinical Scenarios 2) Nursing Practice Skills Assessment form 3) Analytical Assessment of Students' Decision making; and 4) Student Opinion Questionnaire for OSCE Exam. Furthermore, the data were analyzed and presented by average, standard deviation and content analysis.

The results revealed that OSCE exam can assess the Nursing Care, Analytical and Decision Making Skills of students. The Nursing Care skills of students were classified as good, with the mean of ($\mu=3.92$, $\sigma=0.179$). The following items under the Nursing Care Skills were: Humanized Health Care and Caring Behavior skill with the highest mean ($\mu=4.30$, $\sigma=0.17$); the second was Nursing Care Utilization skills ($\mu=3.87$, $\sigma=0.37$), and the last was Clinical Skills ($\mu=3.60$, $\sigma=0.31$). In addition, Analytical Thinking and Decision Making Skill were classified as good with the mean of ($\mu=4.13$, $\sigma=0.55$). The item, Appropriate Decision Making Skill in solving various problem has the highest mean ($\mu=4.24$, $\sigma=0.66$).

The effectiveness of OSCE for evaluating the skills of nursing students lead the researchers to promoting OSCE in clinical practice of nursing course because it develops the competencies of nursing students.

Keyword: Obstructive Structured Clinical Examination, Nursing Care Skill, Analytical Thinking, Decision Making Skill

* Registered nurse, Senior Professional level, Boromarajonani College of nursing, Nakhon Lampang

** Registered nurse, Professional level, Boromarajonani College of nursing, Nakhon Lampang

ผลของการใช้รูปแบบการสอบ OSCE ประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

จันทร์จิรา ยานะชัย*, กรรณิการ์ กองบุญเกิด**, พรรณี ไพศาลทักษิณ*

(วันรับบทความ: 8 เมษายน 2563, วันแก้ไขบทความ 15 พฤษภาคม 2563, วันตอบรับบทความ: 29 พฤษภาคม 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบของการสอบด้วย OSCE ในการประเมินสมรรถนะนักศึกษา ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 จำนวน 165 คน เครื่องมือวิจัย มี 4 ชุดคือ 1) ชุดข้อสอบที่เป็นโจทย์สถานการณ์จำลอง จำนวน 4 สถานการณ์ 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 3) แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจของนักศึกษา 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอบ OSCE วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสอบ OSCE สามารถประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลและทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจของนักศึกษา 1) ทักษะปฏิบัติการพยาบาล ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.19$) โดยทักษะการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.17$) รองลงมาคือทักษะการใช้กระบวนการพยาบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.37$) และค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.60$, $\sigma = 0.31$) ตามลำดับ ส่วนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.55$) โดยการตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.66$)

ข้อเสนอแนะ: การใช้รูปแบบการสอบ OSCE เป็นวิธีการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ใช้รูปแบบการสอบ OSCE ทุกรายวิชาภาคปฏิบัติของหมวดวิชาชีพทางการพยาบาล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา

คำสำคัญ: รูปแบบการสอบ OSCE, ทักษะปฏิบัติการพยาบาล, การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ

* พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลนครลำปาง

** พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลนครลำปาง

บทนำ

วิทยาลัยพยาบาล เป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตพยาบาลศาสตร์และพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ จัดการศึกษามุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสาขาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ และกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตจากสถาบันพระบรมราชชนกไว้คือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเสริมสร้างประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียน (Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development, 2013)

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติ ในรายวิชาหมวดวิชาชีพ มีการจัดการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม เรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จริง เพื่อให้นักศึกษาได้ปฏิบัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้อย่างเป็นองค์รวม แต่การจัดประสบการณ์ภาคสนามให้กับผู้เรียนมีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติภายใต้สถานการณ์จริงได้เหมือนกันทุกคน ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาโดยใช้แบบสังเกตการณ์ แบบวัด-ประเมินผลให้ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน รวมถึงการประเมินสมรรถนะผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน การคิด การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์จริงในการพยาบาลผู้ป่วย อาจประเมินได้ไม่ครอบคลุมในบางสถานการณ์ เนื่องจากความซับซ้อนของสถานการณ์จริง (Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development, 2012) ทั้งนี้ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลขึ้นฝึกปฏิบัติงาน อาจจะไม่สามารถปฏิบัติงานตามสมรรถนะที่จำเป็นอย่างครบถ้วนตามลักษณะวิชา ซึ่งอาจเนื่องมาจากจำนวนผู้ป่วยที่มีแนวโน้มลดลง การที่ต้องคำนึงเรื่องสิทธิผู้ป่วยมากขึ้น ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลได้ประสบการณ์ไม่ครบถ้วนตามสมรรถนะที่กำหนด จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดของประสบการณ์ที่ได้รับ และสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์ที่แตกต่างและซับซ้อนมากขึ้นได้ (Soakeaw., S, 2019) นอกจากนี้ทักษะสำคัญที่นักศึกษาควรจะต้องมีในการปฏิบัติการพยาบาลคือ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ซึ่งจะเป็นความสามารถในการคิดจำแนกแจกแจงองค์ประกอบของข้อมูลหรือปัญหาออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ในหลายแง่มุม รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหา

การประเมินความสามารถทางคลินิกด้วย Objective Structured Clinical Examination หรือ OSCE เป็นวิธีการจำลองสถานการณ์ทางคลินิกที่นิยมใช้เพื่อตรวจสอบความสามารถทางคลินิก ถูกนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสำหรับนักศึกษา การประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการ OSCE จะประเมินความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทักษะทางคลินิกและทักษะการปฏิบัติด้วยชุดข้อสอบ OSCE โดยใช้เวลา 5 -10 นาทีต่อหนึ่งสถานการณ์ หรือขึ้นอยู่กับความยุ่งยากในการปฏิบัติ ซึ่งอาจใช้เวลา 5-20 นาทีต่อหนึ่งสถานการณ์ โจทย์สถานการณ์ที่ยาวสามารถนำมาใช้ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนและความต้องการความถูกต้องในสถานการณ์ทางคลินิก (Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development, 2013) การประเมินผลโดยใช้ OSCE คือการประเมินผลที่มีรูปแบบและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ที่ใช้ในการทดสอบทางคลินิกที่สามารถวัดทักษะ เจตคติ และการตัดสินใจของนักศึกษาได้ การประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิกโดยวิธี OSCE จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพการพยาบาล เป็นวิธีการประเมินผลที่สำคัญวิธีหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางคลินิกและ

มีประสิทธิภาพ สามารถประเมินความสามารถในการปฏิบัติจริงของผู้เรียนที่ครอบคลุมการวัดทุกระดับความรู้ ความคิดของผู้เรียน ทั้งในด้านทักษะ เจตคติและการตัดสินใจ ข้อดีของการประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิกโดยวิธี OSCE คือสามารถควบคุมความซับซ้อนของสถานการณ์ผู้ป่วยสำหรับการทดสอบระดับทักษะของผู้เข้าสอบ การประเมินผลจากการใช้แบบสังเกตการณ์ และการออกแบบสถานการณ์จำลองสามารถออกแบบให้มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ของลักษณะของรายวิชา และระดับทักษะที่ต้องการประเมินได้ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการใช้รูปแบบการสอบ OSCE สามารถประเมินผลการเรียนรู้ครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนการวัดสมรรถนะด้านการตัดสินใจและการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาภายใต้สถานการณ์จำลอง จากการศึกษาของ Lohapaiboonkul, N., & Palakarn, B., (2013) เกี่ยวกับผลการใช้รูปแบบการสอบ OSCE เพื่อประเมินความรู้และทักษะทางคลินิกด้านการรักษาโรคเบื้องต้น 7 ด้าน และการรับรู้ของอาจารย์พี่เลี้ยงต่อทักษะทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลพบว่า สามารถประเมินทักษะและจำแนกความสามารถในการปฏิบัติของนักศึกษาได้ นอกจากนี้ยังสามารถประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ จึงทำให้นักศึกษาทราบและนำทักษะที่ตนบกพร่องมาพัฒนาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Ekthamasuth, C., & Paphawadee, P., & Chojjoh, R., (2017) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอบทักษะทางคลินิกโดยใช้ OSCE วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 พบว่า รูปแบบการสอบทักษะทางคลินิกสามารถประเมินความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งสามารถจำแนกความสามารถในการปฏิบัติของนักศึกษาได้

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีการจัดฝึกประสบการณ์ภาคสนาม มอบหมายให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะการพยาบาลผู้ป่วยในหอผู้ป่วยตามสถานการณ์จริง มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษานั้น แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมขณะฝึกปฏิบัติทักษะการพยาบาล 2) การสอบสัมฤทธิ์ หรือเรียกว่าการสอบลงกองโดยการทดสอบด้วยแบบทดสอบความรู้ และ 3) การประเมินด้วยวิธีการสอบ OSCE ซึ่งการสอบลงกองด้วยแบบทดสอบความรู้เป็นวิธีการที่ปฏิบัติกันต่อเนื่องมานาน แต่การวัดด้วยวิธีนี้สามารถวัดด้านความรู้ได้เพียงอย่างเดียว จึงดำเนินการให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีการสอบ OSCE ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ร่วมด้วยเพื่อให้สามารถประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล คณะผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติในคลินิกเห็นความสำคัญของการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอบด้วย OSCE หลังการฝึกภาคปฏิบัติ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง และนำความรู้ ทักษะปฏิบัติการพยาบาลไปใช้ในรายวิชาอื่นต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสอบด้วย OSCE หลังฝึกภาคปฏิบัติและศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอบด้วย OSCE เพื่อการประเมินสมรรถนะนักศึกษา พัฒนาระบบการวัดประเมินผลให้มีความแม่นยำ มีความเที่ยงตรง และนำผลการสอบสู่การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบของการสอบด้วย OSCE ในการประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลและการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษา ผลของการใช้รูปแบบการสอบ OSCE ประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลและการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 39 ปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ที่กำลังศึกษาในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 ระหว่างวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2561 ถึง 29 กรกฎาคม พ.ศ.2561 กำหนดโจทย์สถานการณ์จำลองที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุเท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการประเมินผู้เรียนของมิลเลอร์ (Miller, 1990) แนวคิดการสอบ OSCE และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยอธิบายได้ว่า การสอบด้วยวิธี OSCE เป็นการสอบที่ผู้สอบต้องแสดงทักษะปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสถานี่สอบทั้ง 4 สถานี่ที่เป็นสถานการณ์จำลองและให้ผู้สอบแสดงการปฏิบัติการพยาบาลการที่ผู้สอบสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ การที่ผู้สอบจะสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ดี ต้องมีทักษะด้านความรู้ ด้านปัญญา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การใช้สื่อสารสนเทศ รวมทั้งจะแสดงทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย ญาติ และทีมสหสาขาวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์จำลองนั้น การสอบ OSCE จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบทำอย่างไร ซึ่งคาดว่าจะการสอบ OSCE จะสามารถประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอบ OSCE ในการประเมินสมรรถนะนักศึกษาชั้นปฏิบัติการพยาบาล การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 รุ่น 39 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 165 คน ที่กำลังศึกษาวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2555 และฝึกภาคปฏิบัติการงานหอผู้ป่วยของโรงพยาบาล ระหว่างวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึง 29 กรกฎาคม พ.ศ.2561

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และ เพศ
2. ชุดข้อสอบที่เป็นโจทย์สถานการณ์จำลอง ประกอบด้วย 4 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 การพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้รับการผ่าตัดตา สถานการณ์ที่ 2 การพยาบาลผู้ใหญ่หลังผ่าตัดทางระบบทางเดินอาหาร สถานการณ์ที่ 3 การพยาบาลผู้ใหญ่ทางนรีเวชที่มีภาวะการติดเชื้อ และสถานการณ์ที่ 4 การพยาบาลผู้ใหญ่ที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ
- 3.แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน 1) การประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก คณะผู้วิจัยพัฒนาจากการวิเคราะห์ลักษณะวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประชุมร่วมกับทีมอาจารย์ผู้สอน ร่วมการออกแบบร่างโจทย์สถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดสอบ ครอบคลุมสาระสำคัญของรายวิชาที่ต้องการประเมิน จำนวนข้อสอบ กำหนดทักษะทางคลินิกที่ต้องการประเมิน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิก (check list) และเกณฑ์การให้คะแนน ประกอบด้วย 4 ฐาน ได้แก่ ฐานที่ 1) การพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้รับการผ่าตัดตา จำนวน 16 ข้อ ฐานที่ 2) การพยาบาลผู้ใหญ่หลังผ่าตัดทางระบบทางเดินอาหาร จำนวน 17 ข้อ ฐานที่ 3) การพยาบาลผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทางนิเวศและภาวะการติดเชื้อ จำนวน 18 ข้อ และ ฐานที่ 4) การพยาบาลผู้ใหญ่ที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ จำนวน 14 ข้อ ประเมินการปฏิบัติของนักศึกษา 3 ระดับคือ ปฏิบัติได้สมบูรณ์ ปฏิบัติได้บางส่วน และปฏิบัติไม่ได้เลย

ส่วนที่ 2) แบบประเมินการใช้กระบวนการพยาบาล (5 ข้อ)

ส่วนที่ 3) แบบประเมินการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร (5 ข้อ)

ส่วนที่ 4) แบบประเมินการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ (3 ข้อ)

แบบประเมินส่วนที่ 2-4 คณะผู้วิจัยพัฒนาจากเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง โดยอาจารย์ผู้คุมสอบเป็นผู้ประเมินตามแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น การให้คะแนนเป็นแบบมาตราประมาณค่าแบบ Likert 5 ระดับ คะแนนสูงสุด 5 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 1 คะแนน จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มเป็น 5 ระดับ มีช่วงคะแนนและ 5 ระดับคือ ดีมาก ($\mu = 4.51-5.00$) ดี ($\mu = 3.51-4.50$) ปานกลาง ($\mu = 2.51-3.50$) น้อย ($\mu = 1.51-2.50$) และน้อยที่สุด ($\mu = 1.01-1.50$)

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอบ OSCE เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้างเป็นคำถามปลายเปิด 4 ข้อ ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของกิจกรรมการสอบ OSCE 2) ระยะเวลาสอบ 3) ความครอบคลุมการประเมินสมรรถนะนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และ 4) ข้อดีของการประเมินด้วยวิธี OSCE และสิ่งที่ควรปรับปรุง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ชุดข้อสอบที่เป็นโจทย์สถานการณ์จำลอง ประกอบด้วย 4 สถานการณ์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างชุดข้อสอบที่เป็นโจทย์สถานการณ์จำลอง โดยประชุมทีมอาจารย์ผู้สอนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การจัดสอบ เนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชาที่ต้องการวัดประเมินผลด้วยการสอบ OSCE ครอบคลุมสาระสำคัญของรายวิชาตามลักษณะวิชาที่ต้องการประเมิน จำนวนข้อสอบ กำหนดทักษะทางคลินิกที่ต้องการประเมิน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิก (check list) รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนน และร่วมกันวิพากษ์โจทย์สถานการณ์จำลองและแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิก นำไปแก้ไขปรับปรุงจนได้สถานการณ์จำลองและแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิกภายใต้สถานการณ์จำลองที่กำหนด ที่ใช้จัดสอบจริง จำนวน 4 สถานการณ์สอบ และนำไปทดลองสอบนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 และหาดัชนีความสอดคล้องของการสังเกต (Interrater reliability) ของแบบประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล โดยอาจารย์ผู้คุมสอบประจำสถานีละ 3 คน จำนวน 4 สถานี สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาและให้คะแนนตามแบบฟอร์มรายการประเมินทักษะปฏิบัติทางคลินิก นำผลการสังเกตมาคำนวณหาความเที่ยงของการสังเกต เท่ากับ 0.95

2. แบบประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการสอบ OSCE ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางการพยาบาล 3 ท่าน และ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล 2 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินทั้งชุด (The Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1 และการตรวจสอบหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ของแบบประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.76

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และนำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลทักษะปฏิบัติการพยาบาลของ ใช้สถิติการวิเคราะห์คือ การหาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมวิจัย

คณะผู้วิจัยแนะนำตัวและให้ข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่างชี้แจงวัตถุประสงค์ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัยและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการทำวิจัยและให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเองโดยความสมัครใจและชี้แจงให้ทราบว่าสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกข้อมูลจะไม่มีการระบุชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัยข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและนำมาใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัยให้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงจะเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ได้รับหมายเลขรับรอง E2561/041 ลงวันที่ 5 เมษายน 2561

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการใช้รูปแบบของการสอบด้วย OSCE ในการประเมินสมรรถนะนักศึกษาชั้นปีทักษะปฏิบัติการพยาบาล และการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากร เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 39 ปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปางที่กำลังศึกษาใน รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 และปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 จำนวน 165 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน ร้อยละ 90.91 เพศชาย 15 คน ร้อยละ 9.09 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-27 ปี
2. ผลการใช้รูปแบบของการสอบด้วย OSCE ในการประเมินสมรรถนะนักศึกษาชั้นปีทักษะปฏิบัติการพยาบาลพบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.92$, $\sigma = 0.19$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.17$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการใช้กระบวนการพยาบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.37$) และทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.60$, $\sigma = 0.31$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล โดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะนักศึกษาด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล	ส่วนเบี่ยงเบน		
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ระดับ
1.1 ทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก	3.60	0.31	ดี
1.2 ทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล	3.87	0.37	ดี
1.3 การปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร	4.30	0.17	ดี
ภาพรวมเฉลี่ย	3.92	0.19	ดี

2.1 สมรรถนะนักศึกษาด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จำลองที่แตกต่างกัน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.60$, $\sigma = 0.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายสถานพบว่า สถานีที่ 4 การพยาบาลผู้ใหญ่ที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.33$) รองลงมา คือ สถานีที่ 2 การพยาบาลผู้ใหญ่หลังผ่าตัดทางระบบทางเดินอาหาร ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.31$) และสถานีที่ 1 การพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้รับการผ่าตัดตา ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.29$) ตามลำดับ ส่วนสถานีที่ 3 การพยาบาลผู้ใหญ่ทางนรีเวชที่มีภาวะการติดเชื้อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.25$, $\sigma = 0.29$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกในสถานการณ์จำลองที่แตกต่างกัน

ทักษะปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก	ส่วนเบี่ยงเบน		
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ระดับ
สถานีที่ 1 การพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้รับการผ่าตัดตา	3.51	0.29	ดี
สถานีที่ 2 การพยาบาลผู้ใหญ่หลังผ่าตัดทางระบบทางเดินอาหาร	3.71	0.31	ดี
สถานีที่ 3 การพยาบาลผู้ใหญ่ทางนรีเวชที่มีภาวะการติดเชื้อ	3.25	0.29	ปานกลาง
สถานีที่ 4 การพยาบาลผู้ใหญ่ที่มีภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ	3.93	0.33	ดี
ทักษะปฏิบัติการพยาบาลเฉลี่ยทั้ง 4 สถานี	3.60	0.31	ดี

2.2 สมรรถนะนักศึกษาด้านทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการใช้กระบวนการพยาบาล ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.37$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้องค์ความรู้เพื่อวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.66$) รองลงมา คือ การวางแผนการพยาบาลโดยยึดหลักการบรรเทาการเจ็บป่วย การป้องกันภาวะแทรกซ้อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.96$, $\sigma = 0.63$) และการรวบรวมข้อมูลครบถ้วน เป็นองค์รวม สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.68$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะนักศึกษาด้านทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล

ทักษะการใช้กระบวนการพยาบาล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน	ระดับ
1.รวบรวมข้อมูลครบถ้วนเป็นองค์รวม สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย	3.85	0.68	ดี
2.วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้องค์ความรู้เพื่อวินิจฉัยปัญหา	4.01	0.66	ดี
3.วางแผนการพยาบาลโดยยึดหลักการบรรเทาการเจ็บป่วย การป้องกันภาวะแทรกซ้อน พึ่งพาสภาพและการป้องกัน	3.96	0.63	ดี
4.ปฏิบัติการพยาบาลเหมาะสมเพื่อป้องกันอันตราย	3.82	0.65	ดี
5.ติดตามประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลและปรับเปลี่ยนกิจกรรมการพยาบาลตามผลการประเมิน	3.72	0.66	ดี
ภาพรวมเฉลี่ย	3.87	0.37	ดี

2.3 สมรรถนะนักศึกษาด้านการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร พบว่าค่าเฉลี่ยของการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu=4.30$, $\sigma=0.17$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า การอธิบายเหตุผลของการปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้ป่วยและญาติทราบพร้อมเปิดโอกาสซักถามข้อสงสัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดีมาก ($\mu=4.98$, $\sigma=0.13$) แสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\mu=4.68$, $\sigma=0.47$) และเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับบริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu=4.19$, $\sigma=0.67$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาด้านการปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร

การปฏิบัติการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และเอื้ออาทร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.อธิบายเหตุผลของการปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้ป่วยและญาติทราบพร้อมเปิดโอกาสซักถามข้อสงสัย	4.98	0.13	ดีมาก
2.แสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์	4.68	0.47	ดีมาก
3.แสดงกิริยาวาจาสุภาพในการติดต่อกับผู้ป่วยและญาติ อย่างนุ่มนวลทั้งกาย วาจา	3.87	0.33	ดี
4.ปฏิบัติการพยาบาลภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.78	0.41	ดี
5.เปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับบริการ	4.19	0.67	ดี
ภาพรวมเฉลี่ย	4.30	0.17	ดี

3. การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ

ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.55$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า การตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.66$) รองลงมาคือ การใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน หลากหลาย และถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาสุขภาพได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.67$) และการวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ป่วย โดยคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu = 3.96$, $\sigma = 0.63$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ

ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน	ระดับ
1.วิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ป่วย โดยคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	3.96	0.63	ดี
2.ใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน หลากหลาย และถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาสุขภาพได้อย่างเหมาะสม	4.20	0.67	ดี
3.ตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม	4.24	0.66	ดี
ภาพรวมเฉลี่ย	4.13	0.55	ดี

4. ข้อค้นพบอื่น ๆ จากการศึกษา

ข้อค้นพบอื่น ๆ จากการให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับการสอบ OSCE และประเมินผลการใช้รูปแบบการสอบ OSCE ของนักศึกษา

4.1 รูปแบบของการสอบ OSCE

การเตรียมความพร้อมของผู้เข้าสอบ นักศึกษาเห็นว่าสามารถนำความรู้และประสบการณ์การฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยมาประยุกต์ใช้กับการสอบ OSCE ในสถานการณ์จำลองได้จริง แต่นักศึกษาส่วนหนึ่งเห็นว่าการไม่เคยมีประสบการณ์การพยาบาลผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายในสถานการณ์จำลองส่งผลให้การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจมีความยุ่งยาก อาจเนื่องจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลให้หอผู้ป่วยในสถานการณ์จริงมีข้อจำกัดคือ นักศึกษาทุกคนอาจจะไม่ได้รับประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์จริงเหมือนกันทุกคน ลักษณะผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นการเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือเป็นการเจ็บป่วยที่พบเห็นได้บ่อย ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ขณะที่นักศึกษาเข้าสอบในทุกสถานีสอบนักศึกษาจะมีความตื่นเต้น ควบคุมตนเองไม่ได้ ทำให้ตัดสินใจให้การพยาบาลตามสถานการณ์ไม่ถูกต้องและล่าช้า ไม่สามารถแสดงศักยภาพได้ไม่เต็มที่

“เนื่องจากตื่นเต้นและขาดสติทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่มีมาใช้ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ประกอบกับสถานการณ์บางสถานการณ์ไม่เคยเจอหรือเหตุการณ์บางอย่างไม่ได้ทำจริง ๆ”

“นักศึกษาบางคนไม่มีประสบการณ์ ไม่เคยเผชิญสถานการณ์เหมือนโจทย์ ทำให้การปฏิบัติออกมาได้ไม่ดี ทั้ง ๆ ที่นักศึกษามีความรู้ แต่ยังขาดกระบวนการการจัดระบบความคิด จึงไม่สามารถนำมาใช้ได้”

ข้อเสนอแนะจากนักศึกษา คือ ควรให้มีการจัดสอบ OSCE ให้มีจำนวนครั้งมากขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้นชินกับการทดสอบและลดความตื่นเต้น มีนักศึกษาบางส่วนเห็นว่าสามารถนำความรู้จากการเรียนการสอนภาคทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติทักษะการพยาบาลในสถานการณ์จำลองได้เช่นกัน ดังนั้นการสอบ OSCE สามารถและประเมินผู้เรียนได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) โดยถ้านักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ แสดงว่านักศึกษา มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล เนื่องจากนักศึกษามีความพร้อม ได้รับความรู้จากการเรียนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน และผ่านการฝึกทักษะปฏิบัติในหอผู้ป่วยตามสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการประเมินทั้งความรู้เชิงวิชาการและทักษะปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จำลอง

บรรยากาศ อุปกรณ์และสถานที่ของการจัดสอบเสมือนจริง นักศึกษาเห็นว่า การจัดอุปกรณ์ในสถานีสอบมีความพร้อม พอเพียง อุปกรณ์เสมือนจริง กิจกรรมทักษะการพยาบาลมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์จำลองที่กำหนดและสามารถปฏิบัติได้จริง สถานการณ์จำลองที่จัดสอบเหมือนสถานการณ์จริงที่นักศึกษาเคยพบในหอผู้ป่วยจริงส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาฉุกเฉินในสถานีสอบได้ แต่ควรพัฒนาการจัดเก็บอุปกรณ์ ของใช้ต่าง ๆ ให้สะดวกต่อการหยิบใช้ และการจัดวางอุปกรณ์ควรทำให้เหมือนกันในทุกสถานีสอบเพื่อไม่ให้ใช้เวลาสำหรับการหาของใช้ขณะทำการทดสอบ

ความเหมาะสมระยะเวลาของการจัดสอบ นักศึกษาส่วนมากเห็นว่าระยะเวลาที่จัดสอบเหมาะสมกับกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในสถานีสอบ โดยใช้สถานีสละ 5 นาที แต่มีบางคนเห็นว่าควรใช้เวลา 7-10 นาทีต่อหนึ่งสถานการณ์เนื่องจากต้องใช้เวลาศึกษาโจทย์สถานการณ์จำลองและคำสั่งของข้อสอบ

“กิจกรรมของการสอบเหมาะสมกับประสบการณ์ที่ฝึกปฏิบัติ แต่ด้วยระยะเวลาที่เร่งรีบทำให้ตื่นเต้น ไม่มีสติ รู้สึกกดดันและทำให้ทำอะไรไม่ถูก”

“การสอบ OSCE มีระยะเวลาที่เหมาะสม 5 นาที แต่ในบางฐานมีความซับซ้อนของโจทย์และมีกิจกรรมการพยาบาลที่ให้แกผู้ป่วยมากมายจึงทำให้ไม่ทันในบางฐาน”

ลักษณะของข้อสอบและโจทย์สถานการณ์มีความชัดเจน นักศึกษาเห็นว่าเนื้อหาสาระของชุดข้อสอบมีความครอบคลุมสาระสำคัญของรายวิชา แต่บางสถานีโจทย์ค่อนข้างยาวเนื้อหาเยอะ ประกอบกับเวลาที่จำกัดและต้องทำความเข้าใจโจทย์และวิเคราะห์สถานการณ์ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจปฏิบัติทักษะการพยาบาล นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะควรอธิบายคำสั่งในชุดข้อสอบให้ชัดเจน

“กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ระยะเวลาในการสอบ ถือได้ว่าเป็นการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์จริงในการขึ้นฝึกมาใช้ในแต่ละสถานการณ์ได้”

4.2. การประเมินสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้อย่างครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการสอบด้วย OSCE สามารถประเมินสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้อย่างครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเห็นว่าการสอบ OSCE สามารถประเมินสมรรถนะได้ทั้งด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาได้แสดงพฤติกรรมด้านการสื่อสารขณะที่ปฏิบัติทักษะการพยาบาลในสถานีสอบ เช่น การพูดคุยกับผู้ป่วย การรายงานแพทย์ ส่วนในด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ นักศึกษาสามารถนำประสบการณ์การดูแล

ผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วยมาใช้ในการสอบ OSCE และเห็นด้วยว่าการสอบ OSCE เป็นการประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาลได้ถึงระดับรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

“สามารถประเมินทักษะทางการพยาบาล การดูแลผู้ป่วย การตัดสินใจ ทักษะทางปัญญาของนักศึกษา”
“การวัดผลมีความครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพราะมีการใช้การวิเคราะห์แก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์จำลอง”

4.3 ข้อดีของการสอบแบบ OSCE เป็นการประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาเป็นรายบุคคล การรับรู้ถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา สามารถคิดแก้ไขสถานการณ์ได้โดยใช้ความรู้จากประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจริงบนหอผู้ป่วยมาปฏิบัติทักษะการพยาบาลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์จำลองที่เกิดขึ้นได้ ส่งเสริมให้นักศึกษาให้มีการประเมินสมรรถนะของตนเอง การค้นหาจุดด้อยเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาต่อไป การสอบแบบวิธี OSCE มีเกณฑ์การประเมินผลชัดเจนตามแบบฟอร์มให้คะแนน ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้น

“กระตุ้นให้นักศึกษาทบทวนความรู้ สามารถประเมินนักศึกษาเป็นรายบุคคลได้ และทำให้นักศึกษาประเมินตนเอง รู้ความบกพร่องของตนเองเพื่อที่จะไปปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของตนเอง”

“สามารถนำความรู้ไปใช้ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอนาคตได้ โดยเพิ่มทักษะกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ”

4.4 สิ่งที่ต้องปรับปรุง ควรวางโจทย์ไว้บริเวณที่มองเห็นชัดเจน นักศึกษาเห็นว่าต้องปรับปรุงตนเอง เพราะขาดความมั่นใจ ขาดประสบการณ์การให้การพยาบาลผู้ป่วยทำให้รู้สึกตื่นเต้น บางฐานควรให้จัดสถานการณ์ให้สมจริงอุปกรณ์เหมือนตอนปฏิบัติจริง ทำให้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับอุปกรณ์ ควรเอาสถานการณ์จริงที่พบเจอในหอผู้ป่วยมาใช้เป็นสถานการณ์จำลองในการสอบ และสถานการณ์จำลองที่มีความซับซ้อนเกินไปทำให้นักศึกษาไม่สามารถแสดงขั้นตอนอย่างเป็นระบบได้ ประกอบระยะเวลาจำกัดจึงทำให้มีความตื่นเต้น ควบคุมกระบวนการคิดของนักศึกษาเป็นไปได้ไม่ดี

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยอภิปรายผลของการใช้รูปแบบของการสอบด้วย OSCE ในการประเมินสมรรถนะนักศึกษา 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล 2) การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ดังนี้

1.ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล การใช้รูปแบบการสอบ OSCE สามารถประเมินสมรรถนะของนักศึกษา ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลได้มีเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu=3.92$, $\sigma=0.19$) และประเมินถึงระดับรายบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษานำประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วยมาใช้ในการสอบ OSCE เป็นการประเมินทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ฝึกการวิเคราะห์สถานการณ์ การประเมินทางการพยาบาลผู้ป่วยในระยะที่เร่งด่วน และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในกรณีที่ปฏิบัติการพยาบาลอยู่ลำพังได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์จำลอง และเป็นการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะของตนเองของนักศึกษา การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะปฏิบัติการพยาบาล เห็นจุดอ่อน ข้อบกพร่อง ด้วยตัวนักศึกษาเอง และสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาตนเอง และพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหด้วยตนเองมากขึ้น และปรับปรุงตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการสอบในครั้งต่อไป จนกระทั่งเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต และสามารถประเมินเจตคติได้สอดคล้องกับการศึกษาของประทุม สร้อยวงศ์และคณะ (Pratum Soivong, et al.,2014) เกี่ยวกับการพัฒนาและทดสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการประเมินผลสัมฤทธิ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดทางอายุรศาสตร์

สำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 โดยใช้ OSCE ซึ่งจากการสนทนากลุ่มกับนักศึกษาให้ข้อมูลว่าการประเมินโดยใช้ OSCE สามารถประเมินทักษะด้านการปฏิบัติทางวิชาชีพและทักษะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และควรนำวิธีการสอบ OSCE นี้มาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการพยาบาลรวบยอดทางอายุรศาสตร์

2.การคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจ การสอบ OSCE เป็นการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักศึกษาได้ มีเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\mu=4.13$, $\sigma=0.55$) โดยนักศึกษาใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ในการประเมินสถานการณ์ และตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติทักษะการพยาบาลอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และผู้ป่วยมีความปลอดภัย ภายใต้สถานการณ์จำลองที่กำหนดเป็นการฝึกการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ หรือขณะปฏิบัติการพยาบาลเพียงลำพัง สอดคล้องกับการศึกษาของ Ekthamasuth, C., Paphawadee, T., & Chojjoho, R., (2017) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอบทักษะทางคลินิกโดยใช้ OSCE วิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและผดุงครรภ์ 2 การศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอบทักษะทางคลินิก และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสอบทักษะทางคลินิกที่พัฒนาขึ้น ผลการศึกษาพบว่าผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการสอบทักษะทางคลินิก (OSCE) พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การสอบ OSCE ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.10$, $SD.=0.60$)

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ซึ่งต้องมีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ซึ่ง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ได้ใช้การประเมินสมรรถนะด้วยการสอบ OSCE มาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ รวมทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ภายหลังการเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาทางการพยาบาล เพื่อให้อาจารย์สามารถให้คำแนะนำเพิ่มเติมหรือดำเนินสอนซ่อมเสริมนักศึกษาได้ รวมทั้งนักศึกษาได้ทราบข้อผิดพลาดเพื่อการพัฒนา ซึ่งการประเมินผลการเรียนรู้ในคลินิกเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการเตรียมนักศึกษาพยาบาลเข้าสู่วิชาชีพ ที่ต้องทำอย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการพัฒนาข้อสอบควรพัฒนาข้อสอบที่คล้ายกับสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของข้อสอบให้ชัดเจน และควรจัดให้มีสถานีสอบที่เป็นโจทย์สถานการณ์จำลองจำนวนมากขึ้น เพื่อประเมินสมรรถนะนักศึกษารายด้านได้ครอบคลุม

2. ควรให้มีการจัดสอบ OSCE ให้มีจำนวนครั้งมากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาเกิดความคุ้นชินกับการทดสอบ ลดความตื่นเต้น และสามารถแสดงความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล ส่งเสริมทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสมรรถนะนักศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอบ OSCE
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการประเมินด้วยวิธีสอบแบบ OSCE กับคะแนนจากการฝึกภาคปฏิบัติในส่วนของคุณค่าทักษะปฏิบัติการพยาบาลและคะแนนของทักษะทางปัญญานักศึกษาเพื่อดูความสอดคล้องของการประเมินทั้งสองวิธีนี้

เอกสารอ้างอิง

- Ekthamasuth, C., Paphawadee,T., & Chojjoho, R. (2017). The Development Of Objective-Structured Clinical Examination Instrument In Maternal Nursing And Midwifery PracticumII. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 33(3), 27-37. (in Thai).
- Lohapaiboonkul, N., & Palakarn, B. (2013). The Effects of an Objective Structured Clinical Examinations (OSCEs) Test to Evaluate The Knowledge and Clinical Skills in Basic Medical Treatment and Perceive of Preceptors from Community of The Clinical. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health Skills of Nursing Students*,13, 24-34. (in Thai).
- Pratum Soivong.(2014). Development and Feasibility of the OSCE-Based Medical Nursing Comprehensive Practice Achievement Test for Senior Nursing Students. *Thai Journal of Nursing Council*, 29(4), 79-91.
- Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development. (2012). *Evaluation of clinical practice competencies using OSCE* (1-2). Nonthaburi: Yutarin (in Thai).
- Praboromarajchanok Institute for Health Workforce Development. (2013). *Evaluation of clinical practice competencies using OSCE* volume 2 (1-3). Nonthaburi: Yutarin (in Thai)
- Soakeaw,S. (2019). Factors Affecting to Analytical thinking of nursing students Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani Rajabhat University. *Journal of Srivanalail Vijail*, 8(2), 39-50. (in Thai).
- Miller, G. E. (1990). The assessment of clinical skills/competence/performance. *Academic medicine*, 65(9), S63-7.